

esse. Det er Hovedsagen, det er det, det gjælder om fra det oeconomiske Standpunkt. Jeg skal vel vogte mig for, naar jeg taler om oeconomiske Forhold, at gaae et eneste Skridt videre, end jeg kan hævde. Jeg skal ikke i min Paastand gaae videre end til at fremsætte den Sætning, at, forsaavidt Vedkommende kjende, forstaae, følge deres egen Interesse, vil ogsaa Samfundets, det Almindeliges Interesse blive varetaget. Naar en enkelt Mand bestemmer, overveier, undersøger, hvorvidt han skal hugge sin Skov, forvandle sin Skov til Agerjord og Capital, er Spørgsmaalet jo for ham, om han faaer Mere, større Bærdier, ud paa den Maade, det vil i Virkeligheden, selv seet fra Ved- og Brændeproductionens Standpunkt, være det Samme, som om man ved at dyrke Hvede, eller hvad man vilde, paa denne Jord, og anvende Træcapitalen paa anden Maade, fik saa Meget, at han, hvis han foretrak at kjøbe Brænde, kunde faae mere Brænde. Dette er seet fra den enkelte Mand's Standpunkt. Nu ville De maaskee sige, at dette er ganske rigtigt, naar man seer Sagen fra den enkelte Mand's Standpunkt. Men jeg kunde afvise dette ved blot at erindre, at Samfundet bestaaer af de enkelte Mænd, og Spørgsmaalet er, hvorledes derved den samlede Sum af Enkeltheder frembringer Mæst. Men forsaavidt muligt at gjøre denne simple Sætning indlysende, der for mig staaer saa klar, som at 2 og 2 er 4, skal jeg erindre om, paa hvilken Maade det er, at Forholdene i det Hele ordnes, naar vi saaledes lade Friheden raade og Forholdene ordne sig selv. Det, der her bliver bestemmende, er Priserne. Jeg forudsætter, at enhver Mand kjender sin egen Interesse, og saa paastaer jeg, at saa bliver ogsaa Samfundets Interesse selvstændig nøiagtig varetaget, naar Forholdene faae Lov til at ordne sig selv, naar Priserne blive de bestemmende. Hvad er Prisen? Den ordner og sammenknytter hele Mængden af Virksomhed, den er det, hvormed Størstedelen af Livets Bestræbelser ordnes og bringes i Forbindelse, og hvorved en stor Deel, ja den aldeles overveiende Virksomhed i det enkelte Land og i hele Verden ordnes og styres. Den er jo ikke Andet end et Udtryk for Forbrugernes Ønske. Det, at

Noget styres igjennem en Priis, at man indretter sig efter, hvad Folk selv statte høist, hvilke Producter de ville betale Mæst for, det vil ikke sige Andet, end at man lader Forbrugerne raade, lader Publikum selv bestemme, paa hvilken Maade det ønsker Samfundscapitalen, Arbeidet, eller, hvilke nu disse frembringende Kræfter ere, anvendte. Dette forekommer mig at være ganske klart, jeg paastaer at kunne bevise den Sætning, at naar man saaledes lader Friheden raade, bliver gjennem Priserne, forudsat at Folk selv følge deres Interesse, forudsat at Skoveierne selv kunne beregne deres egen Fordeel, ogsaa hele Samfundets Billie iagttagen. At Forholdene her i Landet i dette Dieblis ere saa uvillige, at disse Skoveiere i Almindelighed ville varetage deres egen Interesse, ikke blot see paa Dieblisets Interesse, men paa Interessens i længere Tid, det troer jeg ikke kan nægtes. Her som overalt kan der begaaes mange enkelte Dumheder, men seer man paa det Hele, og seer man navnlig paa den Klasse, som væsentlig har Skovene ihænde i dette Dieblis, saa er jeg snarere tilbøjelig til at troe, at de ville være for langsomme til at tage Hensyn til deres Fordeel og til at følge det, der fra et almindeligt Standpunkt er det oeconomiske Rigtige. Jeg er saaledes bange for, at disse Mænd ville være for lidt tilbøjelige til at hugge der, hvor der bør hugges, til i det Hele taget ikke at tage tilstrækkeligt Hensyn til, hvad Samfundets oeconomiske Lærv fordrer. Thi Hvem har væsentlig Skovene ihænde? Det er væsentlig de store Godseiere, Familiegodserne, i det Hele de store Besiddere, der ingenlunde i nogen høi Grad lade sig paavirke af deres egen Interesse, og for Familiegodsernes Vedkommende tillade Lovene jo heller ikke Besidderne at gjøre det. — Speculanter! Hvor der er Tale om Skovforholdene, tales der naturligvis lidt om Speculanter. Der var den Tid, da man sagde det Samme om alle Speculanter.

Rettelse i Winthers Foredrag:

Sp. 1255, Lin. 21—22 f. o.: „at Begyndelsesagen bør være lille“ læs: „at Begyndelsesagen bør være lige“